

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 492/2009/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

400/2010. (VIII. 25.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ 2009. július 12-én előterjesztett **panaszára indult eljárásban** a 2010. augusztus 25-én – Fráterné dr. Ferenczy Nóra testületi tag távollétében - megtartott zárt ülésén meghozott **állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos a vele szemben 2009. július 4-én fogatosított rendőri intézkedés és kényszerítő eszköz alkalmazása miatt terjesztette elő panaszát a Testület honlapján elérhető formanyomtatványon 2009. július 12-én – amelyet aláírásával 2009. augusztus 4-én, jogi képviselője útján megerősített –, és kérte annak vizsgálatát.

I.

A panaszos beadványában előadta, hogy 2009. július 4-én 20 óra körül, sétálás közben „oszlato spray”-vel közvetlen közről kétszer lefújták, amitől rosszul lett, és az „oszlato spray” megégette az arcát. Ezt követően előállították és a rendőrkapitányságra vitték. Nevelőszüleit 2009. július 5-én 1 órakor értesítették. Jegyzőkönyv a panaszos szerint nem készült, igazolást nem kapott.

Jogi képviselője útján megerősített panaszában a panaszos kérte, hogy a Testület a keletkezett vagyoni, illetve nem vagyoni kára megtérítéséről intézkedni szíveskedjen, annak értékét 6.000.000 forintban jelölje meg. Továbbá tájékoztatta a Testületet, hogy azóta sem kapott

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

semmilyen értesítést az eljáró rendőrkapitányságtól arra vonatkozóan, hogy bármilyen eljárást indítottak volna vele szemben.

Mindezek alapján kérte a Testület vizsgálatát.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében tájékoztatást kért a rendőrségtől. A rendelkezésre bocsátott dokumentumokból az alábbiak állapíthatóak meg.

1) A Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) hivatalvezetője 2009. szeptember 9-én kelt összefoglaló jelentésének a panaszosra vonatkozó része tartalmazza, hogy a fiataalkorú, szegedi lakóhelyű panaszos előállításának kezdő időpontja tévesen szerepel a „Jelentés előállítás végrehajtásáról” elnevezésű nyomtatványon. Az említett nyomtatvány szerint a panaszost 2009. július 5-én 2 óra 52 perckor állították elő a BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitányságra, azonban az intézkedés alapjául szolgáló esemény leírása alapján a rendőr 21 óra 10 perckor adta át sérülés- és panaszmentesen a panaszost az ügyeletes tisztnak. A tévedést alátámasztja a jelentés szerint az is, hogy a „Jegyzőkönyv letéti tárgyakról” nyomtatványon már 2009. július 4-én 22 óra 55 perc szerepel. A Fővárosi Gyermekek- és Ifjúságvédő Intézetbe való átkísérést dokumentáló nyomtatvány adatai szerint is az előállítás 2009. július 4-én 21 óra 10 perckor, míg az átkísérési utasításon rögzített, a rendőrkapitányságról történő elbocsátás, illetve a Fővárosi Gyermekek- és Ifjúságvédő Intézetben történő átvétel 2009. július 5-én 3 óra 54 perckor történt. A BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitányságának szóbeli tájékoztatása szerint az ügyeletes tiszt telefonon megpróbálta értesíteni a szülőket, azonban az nem vezetett eredményre. A panaszossal szemben szabálysértési eljárás indult a BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitányság Igazgatásrendészeti Osztályán.

2) A panaszossal szemben intézkedő r. őrmester jelentése szerint a panaszos igazoltatására a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 29. § (1) bekezdése, személyi szabadságában korlátozott személy átvizsgálására a 31. § (1) bekezdése, szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy előállítására pedig a 33. § (2) bekezdés f) pontja alapján került sor. A jelentés szerint kényszerítő eszköz alkalmazására az intézkedés során nem került sor.

A jelentés szerint az intézkedő r. őrmester 20 óra 45 perckor kapott utasítás alapján az R. útra indult, mivel ott az E. téri tüntetők csoportjából kivált személyek a R. úton folyamatosan az úttesten haladtak, és a rendőrök többszöri felszólítására sem voltak hajlandóak a járdára felmenni, amely tevékenységükkel akadályozták és veszélyeztették az út forgalmát. A szabálysértő magatartásról videofelvétel készült. A B. L. tértől gépkocsiból figyelték a tevékenységüket, majd a pályaudvartól az intézkedés helyszínéig gyalogosan, helyenként futva követték őket, mivel többszöri felszólításra sem álltak meg. Miután a rendőr a panaszost utolérte a Th. út és a Ch. A. utca kereszteződésénél, karjánál fogva próbálta megállítani, de a panaszos tevékenységét tovább folytatta, majd ezt követően az intézkedő rendőr közölte a panaszossal, hogy előállítja szabálysértés felszólítás ellenére történő továbbfolytatása miatt, melyet a panaszos tudomásul vett. A panaszos sérülés- és panaszmentesen 21 óra 30 perckor került átadásra a BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitányságán az ügyeletes tisztnak.

A rendőri jelentés hivatkozott az egyik rendőrségi jármű videofelvételeire, amely a B. L. tértől kezdve folyamatosan rögzítette a csoport viselkedését.

A rendőri jelentés alapján az Rtv. 33. § (4) bekezdés szerinti tájékoztató az előállítás okáról és az előállítás idejéről kiadásra került, az előállító helyiségben történő elhelyezéssel kapcsolatban jogairól és kötelességeiről szóló írásos tájékoztatást a panaszos megkapta.

A parancsnoki vélemény és kivizsgálás szerint a rendőri jelentésben foglalt intézkedések jogszerűek, szakszerűek és arányosak voltak.

3) A rendőrség által rendelkezésre bocsátott videofelvételen látható, hogy a tömeg a R. út szinte teljes szélességét elfoglalva csoportosult. A rendőrség a B. L. térnél a forgalmat lezárta, az úton ezért személygépkocsi forgalom nem volt. A N. D. utca felől rendőrök egy csoportja gyorsan haladva megindította a tömeget a B. L. tér felé. A tömegből a B. L. téren sokan kiváltak, és más irányba távoztak, a megfigyelt tömeg a R. úton haladt tovább a Keleti pályaudvar felé. Ezt követően az A. és a B. L. tér között az utat megnyitották, a személygépkocsi forgalom helyreállt. A tömeg útvonalát követve a B. L. tértől a pályaudvar irányába a rendőrség egy útszakaszon ismét lezárta a R. utat, elzárva ezzel a személygépkocsi forgalmat, és biztosítva a tömeg haladását. Elérve a pályaudvart a tömeg tagjai szétszéledtek, egy nagyobb csoport a V. utca irányába ment tovább. A D. Gy. út és a Sz. utca kereszteződénél a rendőrség egyik személygépkocsijából, „Rendőrség! Állj! A falhoz!” felszólításokkal több embert intézkedés alá vontak rendőrök. A csoport többi tagja továbbhaladt, őket a rendőrség a Ch. A. utca és a Th. utca kereszteződésénél „Rendőrség, állj!” felszólítással vonta intézkedés alá. A videofelvételek alapján a panaszos mind a V. utcában, mind a Sz. utcában a Ch. A. utcáig a járdán haladt. A videofelvétel és a rádióforgalmazás alapján megállapítható, hogy a rendőrség az úton haladó embereket egyszer sem szólította fel, hogy hagyják el az úttestet és a járdán haladjanak tovább. A rendőrség több szolgálati járművel és gyalogos rendőrökkel kísérte a futva haladó tömeget és igyekezett felszorítani a tömeg tagjait a járdára.

4) A panaszos letétbe vett tárgyairól jegyzőkönyv készült.

5) A panaszos előállításának időtartamáról szóló igazolás szerint, amelyen a panaszos aláírása nem szerepel, szabadságának korlátozása 2009. július 4-én 21 óra 10 perctől 2009 július 5-én 3 óra 54 percig tartott. A igazoláson fel van tüntetve, hogy a panaszos kiskorú, továbbá, hogy hozzátartozója 2009. július 5-én délelőtt elvitte.

6) A BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitányság vezetőjének átkísérési utasítása alapján a panaszost a fogda parancsnoka Budapest Főváros Önkormányzatának Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálatába kísérte át, ahol a panaszost sérülés- és panaszmentesen 2009. július 5-én 3 óra 54 perckor átvették.

7) A BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitányság, mint Szabálysértési Hatóság a panaszos meghallgatásáról, annak teljesítéséről illetve akadályáról, az eljárás alá vont személy „priuszáról” tájékoztatást, valamint ezt követően az iratok visszaküldését kérte a Szegedi Rendőrkapitányság Igazgatásrendészeti Osztályához címzett, 2009. július 28-án kelt levelében.

8) A panaszos által is aláírt nyilatkozat szerint a panaszos „nem igényelte” a BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitányság fogdájában történő előállítása alkalmával a fogvatartottak jogairól, kötelességeiről szóló írásos ismertetőt. Előállításának oka garázdaság továbbfolytatása volt, az előállítás kezdetének ideje 2009. július 4-én 22 óra 55 perc. A rendőri intézkedéssel szemben panasszal a panaszos nem élt. A nyilatkozat alapján a panaszos

hozzátartozói kiértékelését nem kérte. Kijelentette, hogy krónikus illetve fertőző betegségben nem szenved, és gyógyszert nem fogyaszt.

III.

A Testület a panaszbeadvány és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján vizsgálata tárgyává tette a panaszossal szembeni rendőri intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazásának indokoltságát, jogszerűségét és arányosságát.

A panaszossal szemben fogatosított rendőri intézkedések és kényszerítő eszköz alkalmazása érintették a panaszosnak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. § (1) bekezdésében leírt jogállamiságból levezethető tisztességes eljárás, az 54. § (1) bekezdésében megfogalmazott emberi méltósághoz, az 55. § (1) bekezdésében szabályozott szabadsághoz és személyi biztonsághoz, és a 70/D. § (1) bekezdésében szabályozott testi-lelki egészséghez fűződő alapjogát.

1) A Testület elsőként megvizsgálta a panaszossal szemben alkalmazott rendőri intézkedések (igazoltatás, átvizsgálás, előállítás) jogszerűségét.

A rendőri jelentés alapján panaszos igazoltatására az Rtv. 29. § (1), személyi szabadságában korlátozott személy átvizsgálására a 31. § (1) bekezdése, szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy előállítására pedig a 33. § (2) bekezdés f) pontja alapján került sor.

a) Elsőként a panaszos igazoltatásának jogalapját vizsgálta a Testület.

A rendőri jelentésben hivatkozott Rtv. 29. § (1) bekezdése értelmében a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

A Testület hatásköre alapján azt nem vizsgálhatta, hogy a panaszos magatartásával ténylegesen elkövetett-e szabálysértéseket, ugyanakkor a szabálysértési feljelentést megelőző helyszíni intézkedések jogszerűségét és szakszerűségét, illetve a rendőri intézkedés alapjául szolgáló magatartást vizsgálhatta, tehát azt, hogy e magatartás a szabálysértés elkövetésének gyanúját megalapozta-e. A Testület hatáskörét megállapító Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis akinek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette – választása szerint – panasszal fordulhat az intézkedést fogatosító rendőri szervhez, vagy kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el. Elfogadva a panaszos magatartására vonatkozóan a rendőri jelentésben foglaltakat az Rtv. 29. § (1) bekezdése alapján szabálysértés elkövetésének gyanúja miatt sor kerülhetett a panaszos igazoltatására. Mindezek alapján a Testület megvizsgálta, hogy fennállt-e ilyen gyanú.

A rendőri jelentés szerint a panaszos tagja volt annak a csoportnak, amely a R. úton haladt gyalogosan, és ezzel a közúti közlekedést akadályozta, illetve veszélyeztette. A rendőrök csak szemlélői voltak az esetnek egészen a pályaudvarig történő vonulásukig, onnan az intézkedés

helyszínéig gyalogosan, helyenként futva követték őket. A panaszost a Th. út és a Ch. A. utca kereszteződésénél vonták intézkedés alá.

A panaszos által is aláírt nyilatkozat szerint az előállításának oka garázdaság szabálysértésének továbbfolytatása volt. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 142/A. § (1) bekezdése szerint garázdaság szabálysértését követi el az, aki olyan kihívóan közösséggellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, elzárással vagy százötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

A rendőri jelentésben foglaltak alapján a panaszos magatartásával, garázdaság szabálysértése mellett megalapozta az egyes szabálysértésekről 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szabs. rendelet) 54. § (1) bekezdése szerinti, a „közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése” szabálysértésének gyanúját is. Az említett rendelkezés alapján, ha valaki a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 3. § (2) bekezdésében, 48. § (4), (7) és (9) bekezdésében, 48. § (12) bekezdés c) és d) pontjában, valamint 51. §-ában meghatározott rendelkezés megsértése kivételével a közúti közlekedés szabályait megszegi, ha a 42-51. § szerinti szabálysértés nem valósul meg, harmincezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható. Az Rtv. 44. § (1) bekezdés b) pontja szerint a rendőr az Rtv. és a külön jogszabályban meghatározott közlekedésrendészeti feladatának ellátása során a közlekedési rendszabályok megtartását a jogszabályban meghatározottak alapján ellenőrizheti.

A KRESZ 21. § (1) bekezdése szerint a gyalogosnak a járdán, ahol pedig járda nincs, a leállósávon, az útpadkán vagy a kerékpárúton kell közlekednie. A gyalogos az útestre akkor léphet, ha meggyőződött annak veszélytelenségéről. Az útestre váratlanul nem léphet, köteles az útesten késedelem nélkül átmenni és tartózkodni minden olyan magatartástól, amely a járművek vezetőit megzavarhatja vagy megtevesztheti. A rendelkezés (9) bekezdés b) pontja szerint a gyalogosnak tilos olyan helyen, ahol a járművekkel szemben elsőbbsége nincs, a szabad kilátást gátló akadály (nagyobb álló jármű stb.) közelében az útestre lépni.

A Testület a rendelkezésre álló videofelvétel megtekintése, illetve az iratok áttanulmányozása után arra a következtetésre jutott, hogy a panaszos magatartása alapján mindkét szabálysértési tényállást megalapozó gyanú fennállt. A Testület a panaszos igazoltatása és előállítása jogalapjának vizsgálata során nem tartotta szükségesnek annak eldöntését, hogy melyik szabálysértés abbahagyására szólíthatta volna fel a rendőrség.

Mindezek alapján a Testület megállapította, hogy mivel a panaszos magatartásával megalapozta a szabálysértés elkövetésének a gyanúját, **a rendőrök megfelelő jogalap birtokában kezdtek el intézkedni a panaszossal szemben, ezért az igazoltatás fogyanatosításával nem valósították meg a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelmét.**

A Testület ugyanakkor nem tartja elfogadhatónak az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdésére való általános utalást konkrét igazoltatási ok megjelölése nélkül, már csak az intézkedés alá vont panaszjogának mint alkotmányos alapvető jogának érdemi gyakorolhatósága miatt sem, hiszen az intézkedés alá vont csak a vele szemben fogyanatosított intézkedések pontos céljának, indokának és jogalapjának ismeretében tud arról dönteni, hogy ezeket elfogadja-e vagy sem, és panasszal él-e az intézkedés ellen vagy sem. **A jogalap pontatlan megjelölése miatt a Testület a tisztességes eljáráshoz való alapjog sérelmét állapította meg.**

b) A Testület megvizsgálta a panaszos előállításának jogalapját, arányosságát, illetve fogvatartása időtartamának arányosságát.

A rendőri jelentésben hivatkozott, az Rtv. 33. (2) bekezdés f) pont I. fordulata szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja. A videofelvételek alapján a R. úttól kezdődően a panaszos előállításáig az úton haladó tömeget a rendőrség egyszer sem szólította fel az úttest elhagyására. A panaszos a pályaudvart elhagyva a járdán haladt, szabálysértő magatartásával felhagyott. A rendőrség ezek után a Ch. A. utcánál szólította fel megállásra, majd rendőri intézkedés alá vonták, és közel 7 órán át előállítva tartották.

A Testület megjegyzi, hogy az intézkedő rendőröknek különös körültekintéssel kellett volna eljárni az abbahagyásra történő felszólításkor, hiszen az előállítás jogalapjának lényeges eleme, hogy az érintett felszólítás ellenére nem hagyja abba a szabálysértés elkövetését. A fentiek alapján a Testület megítélése szerint nem lehet az Rtv. 33. §-a (2) bekezdésének f) pontja I. fordulatára hivatkozni az előállítás okaként.

Szintén az előállítás jogszerűsége ellen szól, hogy az annak alapjául hivatkozott jogszabályi hely nem kötelező jelleggel írja elő az előállítást, hanem mérlegelés alapján. Ez azt jelenti, hogy a rendőrnek még abban az esetben sem kötelező előállítani az intézkedés alá vont személyt, ha az felszólítás ellenére valóban nem hagy fel a szabálysértő magatartással. A mérlegelés alapján fogatosított intézkedések esetében kiemelt jelentősége van az arányosság követelményének. Az Rtv. 15. §-a értelmében több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással jár.

Az előállítás mérlegelése körében jelen esetben tekintettel kellett lenni arra, hogy amikor a rendőrök intézkedésük fogatosítását megkezdték, a panaszos már felhagyott szabályszegő magatartásával, hiszen az intézkedést közvetlenül megelőzően – a rendelkezésre bocsátott videofelvételek tanúsága szerint – a járdán haladt.

Az előállítás szükségessége ellen szóló érvként jelentőséget tulajdonított továbbá a Testület annak a körülménynek is, hogy a panaszos előállításakor éppen betöltötte a 14. életévét.

Mindezek alapján az arányosság követelményének az felelt volna meg, ha az igazoltatását követően őt a rendőr feljelenti a hivatkozott szabálysértés miatt, és ezt a tényt vele közli. Az előállítás csak akkor lett volna arányos, ha a panaszos ezt követően továbbfolytatja a magatartást.

Tekintve, hogy a videofelvétel alapján megállapítható, hogy a panaszos szabálysértés abbahagyására irányuló felszólítására nem került sor, ezért a Testület megállapította egyrészt, hogy megfelelő jogalap nélkül került sor a panaszos előállítására, másrészt azt, hogy csekély mértékben sértette a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogát a panaszos előállításának jogalapjára vonatkozó, egymásnak ellentmondó rendőrségi dokumentáció.

Habár a panaszos előállítására megfelelő jogalap nélkül került sor, panaszos előállításával összefüggésben a Testület vizsgálta továbbá annak időtartamát is, vagyis hogy a panaszos

előállításának időtartama megfelelt-e az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelményének. Az Rtv. 33. § (3) bekezdése értelmében a Rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 óráig korlátozhatja.

A Testületnek megküldött rendőrségi dokumentumok ellentmondásosak az előállítás kezdő időpontja tekintetében, amíg a rendőri jelentés és az előállítás időtartamáról készült igazolás szerint a panaszost 21 óra 10 perckor állították elő, addig a panaszos által aláírt nyilatkozat, és a letéti tárgyról készült jegyzőkönyv szerint közel két órával később, 22 óra 55 perckor. A Testület az egymásnak ellentmondó dokumentumok közül rendelkezésre bocsátott videofelvétel alapján az előállítás időtartamáról kiállított igazolást fogadta el, amely alapján a panaszos előállítása közel 7 órán keresztül tartott.

Jelen esetben az előállítás alapja, a panaszos úttesten való haladásával megalapozott szabálysértés gyanúja volt, amelyre a rendőrség a panaszos személyi szabadságának közel 7 órán tartó korlátozásával válaszolt. Az előállítás időtartama különösen azért problémás, mert a közel 7 óra alatt feltehetőleg semmilyen eljárási cselekmény foganatosítására – így különösen a panaszos meghallgatására – nem került sor. A panaszos 21 óra 10 perctől másnap 3 óra 54 percig, vagyis 6 óra 54 percen keresztül tartó előállítása miatt a panaszos személyi szabadsághoz fűződő alapjogának korlátozása semmiképpen sem állt arányban az intézkedéssel elérni kívánt törvényes céllal. A Testület a fentebb idézett jogszabályi rendelkezések alapján megállapította, hogy a panaszos előállításának időtartama sértette az arányosság követelményét.

A Testület az eddig vizsgált panaszügyek kapcsán kialakított gyakorlata szerint a szükségtelenül hosszú időtartamú előállítást, mint a személyi szabadságot érintő legsúlyosabb jogkorlátozást, illetve elvonást, súlyos alapjogsérelemnek tekinti, ezért jelen ügyben is - e tekintetben- a panaszos személyi szabadságának súlyos sérelmét állapította meg.

c) A rendőri jelentés szerint a panaszos előállítását megelőzően ruházatát és csomagját átvizsgálták.

A rendőri jelentésben hivatkozott Rtv. 31. § (1) bekezdése szerint akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

A panaszossal szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedés foganatosítására kétség kívül sor került előbb igazoltatása, majd pedig előállítása által. Ezen túl a Testületnek vizsgálnia kellett, hogy a konkrét esetben fennállt-e a rendőrség által megjelölt, fenti hivatkozási alapon rögzített cél, amelynek értelmében a ruházat átvizsgálására a támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele végett kerülhet sor.

A panaszossal szembeni intézkedések alapjául az szolgált, hogy a R. úton haladt, amely magatartásával szabálysértést valósított meg. A rendőrség azon elmondása, miszerint az eljáró rendőrök többször felszólították a panaszost, hogy álljon meg, mert intézkedés alá kívánják vonni, a videofelvételek alapján egyértelműen cáfolható volt.

A Testület rendelkezésére bocsátott iratok nem tartalmaznak utalást arra, hogy a rendőrök azt feltételezték, a panaszos támadásra vagy önvészély okozására alkalmas tárgyat tart magánál, erre a panaszos menekülő magatartása nem is adott okot. Ilyen indok hiányában pedig a Testület nem látta megalapozottnak a rendőrök eljárását.

Mivel tehát a panaszos ruházatának átvizsgálására anélkül került sor, hogy a rendőrök azt feltételezték volna, hogy támadásra vagy az önvészély okozására alkalmas tárgyat tart magánál, az Rtv. 31. § kezdése ahhoz nem biztosított kellő jogalapot. A Testület álláspontja szerint megvalósult a panaszos emberi méltóságának sérelme.

Sor kerülhetett a panaszos ruházatának átvizsgálására az Rtv. 29. § (6) bekezdése alapján is. A rendelkezés értelmében a rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.

A konkrét esetben az intézkedést alátámasztó körülmények közül a szabálysértés elkövetésének gyanúja fennállt, annak vizsgálatát azonban, hogy ez a gyanú egyúttal szükségessé is tette-e az átvizsgálást, a Testület az alábbiak szerint végezte el.

A panaszos a szabálysértés gyanúját gyalogosként az úttesten való közlekedésével alapozta meg. Megállapítható, hogy a panaszos a szabálysértés elkövetéséhez eszközt nem használt, és a cselekmény jellegéből fakadóan a szabálytalanságot bizonyító tárgy nem volt nála fellelhető. Ezen túlmenően a rendőrségi iratok sem tesznek említést olyan körülményről vagy szempontról, amely az átvizsgálást a konkrét esetben indokoltá tette volna.

A Testület mindezek alapján megállapította, hogy a panaszos magatartása, a szabálysértés elkövetésének gyanúja a konkrét esetben fennállt ugyan, azonban a cselekmény jellege a panaszos átvizsgálását nem indokolta, és azt alátámasztó körülmény a rendőrségi iratokban sem volt fellelhető, ezért az átvizsgálás végrehajtásához az Rtv. 29. § (6) bekezdés sem biztosított kellő jogalapot.

Mivel a panaszos ruházatának átvizsgálást a rendőrök jogszabályi felhatalmazás hiányában hajtották végre, az intézkedéssel megvalósították a panaszos **emberi méltóságának megsértését.**

2) A Testület ezek után megvizsgálta a panaszossal szemben alkalmazott kényszerítő eszközök jogalapját, indokoltságát és arányosságát.

a) A panaszos beadványában elsőként a rendőrség által vele szemben alkalmazott vegyi eszköz használatát sérelmezte.

A panaszos beadványa szerint a B.-Zs. úton 2009. július 4-én 20 óra körül sétálás közben „oszlató spray”-vel közvetlen közletről kétszer lefújták, amitől rosszul lett, és az „oszlató spray” megégette az arcát.

A panaszos által előadottakból arra lehet következtetni, hogy tagja volt a 2009. július 4-én tartott összejövetelnek, amelyet a rendőrség feloszlatozott. A Testületnek hivatalos tudomása van arról, hogy a rendőrség az összegyűlt tömeg oszlatása során alkalmazott vegyi eszközt.

A panaszos beadványában az összejövetel történéseire vonatkozóan, így a vizsgálat szempontjából különösen fontos körülményekre, így saját magatartása, vagy a környezetében lévő magatartása kapcsán nem szolgáltatott információval. A Testület többször is sikertelenül próbálta telefonon elérni a panaszost, ezért a vegyi eszköz alkalmazásának körülményeire vonatkozó, a könnygázhasználat jogszerűségének megállapításához szükséges további információ nem állt a Testület rendelkezésére.

A panaszosra vonatkozó rendőri jelentés sem tartalmaz információt azzal kapcsolatban, hogy a panaszossal szemben bármikor, így különösen a B.-Zs. úton, vagy általában az E. téren összegyűlt tömeg kezelése során a panaszost érintően vegyi eszközt alkalmazott volna a rendőrség.

A fentiekre tekintettel a könnygáz alkalmazása kapcsán a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszos testi épséghez és egészséghez való alapvető jogának a sérelme nem állapítható meg.

b) A Testület vizsgálta továbbá a panaszossal szemben alkalmazott testi kényszert.

A rendőri jelentésben foglaltak szerint az intézkedő rendőr testi kényszert alkalmazott a panaszossal szemben, amikor a „karjánál fogva” próbálta megállítani a panaszost.

A rendőrség feladatának ellátása során a testi épséghez fűződő jogokat, az arányosság követelményének figyelembe vételével a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja (Rtv. 17. § (1) bekezdés). Erre a rendelkezésre figyelemmel az Rtv. kimondja, hogy a rendőr intézkedése során az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre, vagy cselekvés abbahagyására, kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat (Rtv. 47. §).

A kényszerítő eszközökre vonatkozó közös elvek és szabályok szerint a rendőr kényszerítő eszközt azonban csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak (Rtv. 16. § (1) bekezdés). Az említett arányossági követelmény alapján több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár (Rtv. 15. § (2) bekezdés).

Az általánosan alkalmazandó arányossági alapelvet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 58. § (1) bekezdése tovább pontosítja, amikor kimondja, hogy a kényszerítő eszközök Rtv. szerinti meghatározásának sorrendje fokozatosságot is jelent, súlyosabb kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az enyhébb kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre, vagy sikere eleve kilátástalan. Az arányosság követelménye tehát a kényszerítő eszközök alkalmazása tekintetében a fokozatosság követelményét is magában foglalja. A fokozatosság vizsgálata során pedig jelen esetben figyelemmel kell lenni arra, hogy az Rtv.-ben meghatározott kényszerítő eszközök sorrendje szerint a testi kényszer a legenyhébb kényszerítő eszköz.

Az Rtv. 47. §-a alapján a rendőr az ellenszegülés megtörésére alkalmazhat testi kényszert. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 58. §-ának (2)

bekezdése alapján a kényszerítő eszközök alkalmazása során ellenszegülésnek kell tekinteni azt a célzatos, fizikai erő kifejtéssel járó tevékenységet, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályozza. A felvételek megtekintése alapján a Testület számára egyértelművé vált, hogy a panaszos ilyen jellegű magatartással nem adott okot a testi kényszer alkalmazására. A Testület továbbá aláhúzza, hogy a rendőri jelentés a testi kényszerről nem is tesz említést, így annak jogalapját sem nevesíti.

A jelen esetben tehát vizsgálni kellett, hogy a panaszossal szemben a testi kényszer, mint a legenyhébb kényszerítő eszköz, jogszerűen került-e alkalmazásra, megfelelt-e az arányosság és a fokozatosság általános követelményének.

A videofelvétel alapján a panaszost a rendőrség a C. A. utca és a Th. utca kereszteződésénél „Rendőrség, állj!” felszólítással vont intézkedés alá.

Tekintettel arra, hogy a rendőr feladatai ellátása céljából a törvényben meghatározott feltételek mellett mászt felszólíthat arra, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ha az érintett a felszólításnak nem tesz eleget vagy egyéb módon ellenszegül, a rendőri intézkedés eredményességét kényszerítő eszközök alkalmazásával is köteles biztosítani.

Tekintettel arra, hogy a panaszos a felszólítás ellenére nem állt meg, a Testület álláspontja szerint a rendőri intézkedésnek ellenállva volt jogalap vele szemben a testi kényszer alkalmazására, nem sérült a kényszerítő eszköz alkalmazásánál az arányosság és a fokozatosság elve, ezáltal a panaszos testi épségéhez való alapjoga sem.

c) Alapjogsérelmet okozott viszont az a helyzet, hogy a panaszossal szemben a testi kényszer dokumentálása nem történt meg, arról a rendőrség nem küldött a Testület részére iratot, annak ellenére, hogy mind az Rtv. 62. § (1) bekezdése, mind a Szolgálati Szabályzat 57. §-a szerint kötelezettség terheli a kényszerítő eszközt alkalmazó rendőrt annak dokumentálására.

A hivatkozott szabályok szerint a rendőr leírja, hogy „hol, mikor, kivel szemben, milyen kényszerítő eszközt használt, és ennek mi volt az indoka,” „eleget tett-e a [felszólítási, figyelmeztetési] kötelezettségének, ha nem, ennek mi volt az oka,” „keletkezett-e sérülés, és milyen fokú, illetve keletkezett-e dologban anyagi kár,” „mi történt a sérülttel,” „ha támadás miatt történt a kényszerítő eszköz alkalmazása, mi volt a támadásra használt eszköz,” „a tanúk adatait,” „az alkalmazást lehetővé tevő törvényhelyre való hivatkozást”. Ezt követően az előjáró megvizsgálja a kényszerítőeszköz-alkalmazás „szükségességét, jogszerűségét, az arányosság követelményének megtartását”, „meghallgatja azt, akivel szemben a kényszerítő eszközt alkalmazták, valamint az eseménynél jelenlévő személyeket,” valamint „szükség esetén tisztázza a rendőr jelentésében észlelt ellentmondásokat”. Végül az előjáró „a megállapításairól részletes jelentést készít, ha a megállapítása szerint a kényszerítő eszközök alkalmazására törvényes feltételek hiányában került sor, az intézkedő rendőr ellen eljárást kezdeményez”.

A Testület bekért a rendőrségtől valamennyi releváns iratot, azonban nem kapott olyan jelentést és kivizsgálást, amelyben a panaszossal szemben alkalmazott testi kényszer és könnygáz használatának jogalapját és módját a rendőrök megjelölték. A Testület – figyelemmel arra, hogy az ilyen esetek pontos dokumentálása az érintett személyek

azonosításának hiányában adott esetben nehézségekbe ütközik – fel kívánja hívni a rendőrség figyelmét arra, hogy a törvény dokumentálásra és kivizsgálásra vonatkozó garanciális előírása nem mellőzhető ezen esetekben sem.

A Testület a fentiek szerint indokoltnak tartja az érintettek azonosítása (igazoltatása, előállítás) hiányában is érvényesíteni az Rtv. 62. § (1), a Szolgálati Szabályzat 57. § (3)–(4) és az 58. § (4) bekezdésében előírt rendelkezéseket. Fontos továbbá, hogy a törvényes eljárást kövesse a rendőrség akkor is, ha az előállításról készült jelentést készítő és egyes kényszerítő eszközöket alkalmazó rendőrök személye az adott esetben eltér.

Tekintettel arra, hogy a jelentésre és kivizsgálásra vonatkozó szabályok garanciális jelentőségűek a visszakereshetőség, és ezen keresztül a jogszerűség vizsgálata szempontjából, a Testület úgy ítélte meg, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazását rögzítő rendőrségi dokumentáció (jelentés és kivizsgálás) hiánya sértette a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogát.

3) A panaszos sérelmezte, hogy igazolást nem kapott.

A panaszos beadványából nem derül ki egyértelműen, de feltehetőleg az előállítás időtartamáról szóló igazolásról nem kapott másodpéldányt.

A panaszos előállításáról kiállított igazolás alapján a panaszos szabadságának korlátozása 2009. július 4-én 21 óra 10 perctől 2009 július 5-én 3 óra 54 percig tartott. A dokumentumot a panaszos nem írta alá. Az előállítás időtartamán kívül fel van tüntetve, hogy a panaszos kiskorú, továbbá, hogy szülője 2009. július 5-én délelőtt elvitte.

A rendőri jelentés alapján az Rtv. 33. § (4) bekezdés szerinti tájékoztató az előállítás okáról és az előállítás idejéről szóló igazolás kiadásra került. A Testület megkeresésére a BRFK VIII. Kerületi Rendőrkapitánysága arról tájékoztatta a Testületet, hogy az előállítás időtartamáról készült igazolást átadták a panaszosnak.

Mindezek alapján a Testület nem tudott megnyugtatóan állást foglalni abban a kérdésben, hogy a panaszos kapott-e az előállításának időtartamáról igazolást, ezért a tisztességes eljáráshoz való alapjogának a sérelmét nem tudta vizsgálni.

4) A panaszos beadványában továbbá azt is sérelmezte, hogy nem kapott jegyzőkönyvet. A Testület álláspontja szerint a panaszos feltehetőleg egy szabálysértési eljárás során történt meghallgatásáról készült jegyzőkönyv hiányát sérelmezte.

Az Rtv. 92. § (1) bekezdése alapján a Testület hatáskörébe azon rendőri intézkedések és mulasztások tartoznak, melyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

- a rendőri feladatok és utasítások teljesítésének kötelezettsége, azok megsértése vagy annak elmulasztása (különösen: intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség stb.),

- a rendőri intézkedés vagy annak elmulasztása, illetőleg törvényessége (különösen: igazoltatás, ruházat- csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, idegenrendészeti intézkedés, intézkedés magánlakásban, közlekedésrendészeti intézkedés stb.),

– a kényszerítő eszköz alkalmazása és törvényessége (különösen: testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, útzár, löfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás stb.),
esetén van lehetősége eljárni és az adott intézkedést vagy cselekményt vizsgálni, abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

Az idézett jogszabályi rendelkezés alapján a Testület hatásköre az Rtv. IV., V. és VI. fejezetében meghatározott intézkedéseken kívül egyéb intézkedésekre, így a szabálysértési eljárás keretében elvégzett vagy elmulasztott cselekmények minősítésére nem terjed ki. **Ezért a jegyzőkönyv átadásának elmulasztása miatt esetlegesen megvalósult sérelmeket a Testület érdemben nem vizsgálhatta.**

5) A panaszeljárás megindítását követően, utólag csatolt meghatalmazással egyidejűleg a panaszos jogi képviselője kérte a Testülettől, hogy tegyen intézkedéseket a sérelmezett eseményekkel összefüggésben keletkezett vagyoni és nem vagyoni kár megtérítése iránt. Ezzel kapcsolatban a Testület rögzíti, hogy hatásköre kizárólag a rendőri intézkedés, mulasztás vagy kényszerítőeszköz-alkalmazás során bekövetkezett alapjogsérelem vizsgálatára terjed ki, annak fennállását vagy hiányát tudja megállapítani. Ugyanakkor sem a kártérítés indokoltságának megítélésére, sem mértéke megállapítására, sem pedig más szervnél kártérítési eljárás kezdeményezésére nincs az Rtv. rendelkezései szerint jogszabályi felhatalmazása. A kártérítés polgári eljárásban érvényesíthető, amelynek során a panaszeljárásban hozott állásfoglalás a jogalap értékelésének körében vehető figyelembe.

IV.

A Testület az Indokolásban kifejtettek szerint a panaszos előállításának jogszerűtlensége és fogvatartásának indokolatlanul hosszú időtartama miatt a személyi szabadsághoz való alapvető jogának, a panaszos igazoltatása és előállítása okának pontatlan megjelölése miatt a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapjogának, míg a ruházatának átvizsgálása miatt a panaszos emberi méltóságának sérelmét állapította meg.

E jogsértések önmagukban is, de együttesen különösen elérik a súlyosság azon fokát, amely szükségessé teszi, hogy a Testület a állásfoglalását az Rtv. 93/A. § (6) bekezdésének alapján megküldje az országos rendőrfőkapitány számára.

Budapest, 2010. augusztus 25.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes, előadó testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
testületi tag

Független Rendészeti Panasztestület